

undet, og det ikke mindst, men maatte mest for den Klasse af Samfundet, der fødes og opvorer i de allertrangeste Livsvilkaar. Naar vi nu se tilbage paa det Tidspunkt, da Anordningen af 1814 saae Lyset, og sammenligne det med den nuværende Tid, tror jeg vist, man med fuld Føie kan sige, at der i de mellemliggende to Menneſkealdrer er ſket betydelige Fremſkridt i denne Erkjendelse, et Fremſkridt, ſom kan og maa forklares af mange ſamvirkende Aarsager, men ſelvfølgelig ikke mindst ſkyldes den fri Forfatning og den deri begrundede udſtrakte Deltagelse i de offentlige Anliggender, ſom med Nødvendighed efterhaanden maa gjøre Tanken mere udbredt om, at der ved Siden af Rettigheder finder Anſvar Sted, ſom kræver viſe Forudsætninger i Retning af Kundſkaber. Men denne Erkjendelse har jo viſtnok ogsaa maattet blive ſkerpet og styrket under Indtrykket af de Begivenheder, der i den ſidſte Tid paa en ſaa forfærdelig Maade have aabenbaret Omfanget af den Fare, der truer hele Samfundet, naar den ſtore Maſſe af Befolkningen henlever i en Bankundighed, ſom gjør den til et let Bytte og et villigt Redſkab for vanvittige Bærdomme og tøilesløſe Berøgelſer. Ulykkeligvis tror jeg, at vi med Sandhed kunne ſige, at naar vort lille Fædreland i andre Henseender har havt at kæmpe med ſaa ugunſtige og ulykkelige Vilkaar, ſaa har det her i den almindelige Folkeoplyſning en Opgave, med Henſyn til hvis Løsning det er bedre og heldigere ſtillet end de fleſte andre Lande, og det er det, der maa gjøre, at de Mænd, der ſkulle beſkjæftige ſig med denne Opgaves Løsning, kunne gaa dertil med Fortroſning. Hermed ſkal jeg ſlutte og tror at have viſt min Stilling med Henſyn til den ompurgte Reform.

Uoofſen: Jeg maa ſtrax udtale min Tak til den høitærede Miniſter for det udførlige Svar og intereſſante Foredrag, vi nu have hørt. Jeg ſkal denne Gang ikke gjøre

mig ſkyldig i at tale videre om Enkeltheder, ſom jeg nok gjorde før, da jeg kom videre ind derpaa end jeg ſelv havde ønsket, men det maa finde ſin Undſkyldning deri, at „hvad Hjertet er fuldt af, løber Munden gjerne over af“; og det tror jeg ogsaa kan finde ſin Anvendelse ſelv paa den høitærede Miniſters Foredrag, der blev betydelig længere, men ganſke viſt ogsaa særdeles indholdsrigt, og ſom jeg er meget glad ved at have fremkaldt. Der var i dette Foredrag Meget, ſom jeg kunde ønske at udtale mig om, og da navnlig om de Punkter, hvori jeg ikke er enig; men da det jo omtrent kan være ligegyldigt, i det Mindſte for Dieblittet, hvilken Mening jeg har om Enkelthederne deri, ſaa ſkal jeg undlade det. Jeg kunde nemlig være enig med Miniſteren i meget af, hvad han yttrede; men der er dog ogsaa Punkter, hvori jeg var uenig; men det vil jo nu foreligge til fremtidig Drøftelse, ikke blot for denne Forſamling, men for det hele Land; og det betragter jeg ſom en særdeles heldig Ting, at der ſaaledes kan ligge noget forud, og at vi kunne ſe diſſe Grundtræk af det, ſom den høitærede Miniſter agter at indſer i det Forſlag, ſom forhaabentlig ſaa i næſte Samling vil komme til Behandling. Det, ſom var Hovedindholdet af den høitærede Miniſters Svar, at et ſaadant Forſlag er ſaa godt ſom færdigt til at forelægges i næſte Samling, er for mig tilſtrækkelig til at fortjene min fuldeſte Tak, og jeg tror ogsaa, den fortjener det fra Thingets Side. Der behøves alſaa ikke nu det, ſom der ellers upaatvilelig vilde være paafølgt, hvis Svaret var gaaet i modsat Retning, — og jeg kunde jo ikke vide, i hvilken Retning det vilde gaa, før jeg hørte det, — og jeg havde da for dette Tilfælde tænkt paa en motiveret Dagsorden med Opfordring til Regjeringen om at komme med en Lov i denne Henseende, og jeg har en til Viſhed grændſende Formodning om, at jeg vilde i Dag i denne Sag have ſaaet Forſamlingens Flertal med mig, medens det ikke lykkedes mig forleden Dag. — Men